

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT
LEUVEN

Actieve vrijetijdssport in Vlaanderen *trends, profielen en settings*

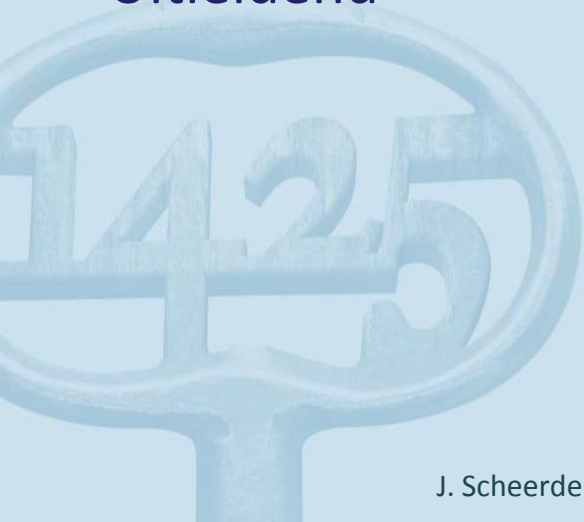
Jeroen Scheerder & Steven Vos

Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement, K.U.Leuven

m.m.v. S. Pabian, K. De Martelaer, J. Lefevre & R. Philippaerts

Contact: jeroen.scheerder@faber.kuleuven.be

- Vrijetijdssport als kenmerk van een welvaartssamenleving
- Tijdstrends
- Profiel van de (non)-participant (vraaggerelateerde kenmerken)
- Setting van de sportbeoefening (aanbodgerelateerde kenmerken)
- Uitleidend

Vrijetijdssport als kenmerk van een welvaartssamenleving

- Kerndoelen van Sport voor Allen
 - verhogen van deelname aan sport (participatieprincipe)
 - scheppen van gelijke kansen voor sportdeelname (gelijkheidsprincipe)
 - realiseren van een inclusief sportaanbod (democratiseringsprincipe)
 - burgersamenleving activeren om zelf SvA te realiseren (subsidiariteitsprincipe)

- Kerndoelen opgefrist in het *Witboek Sport* (EC, 2007)

Vrijetijdssport als kenmerk van een welvaartssamenleving

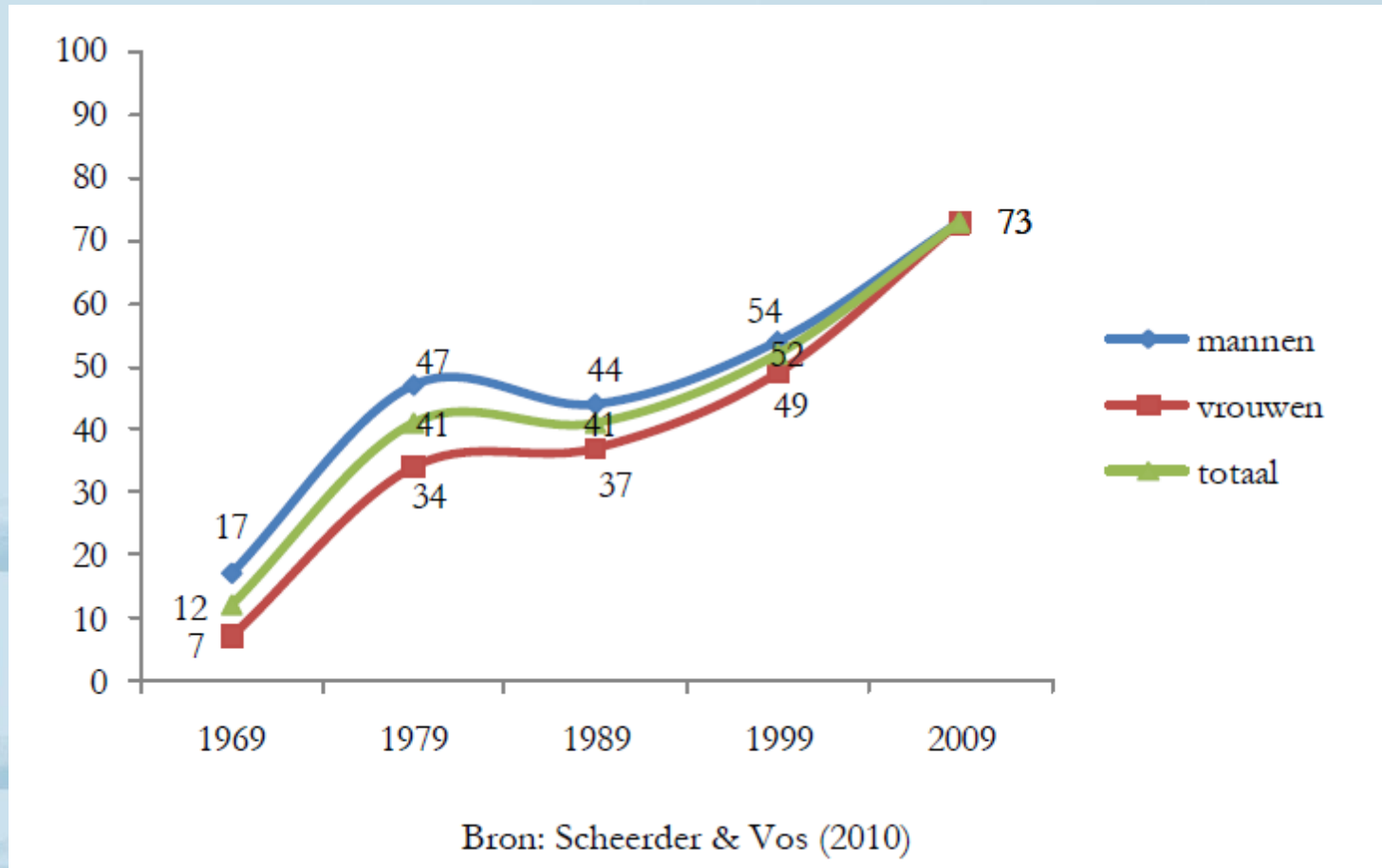
■ Vlaanderen

- > 40 jaar Sport voor Allen-beleid
- *‘zo kwaliteitsvol en gevarieerd mogelijk sportaanbod voor een zo groot mogelijke groep van mensen’*
- welvaartsmaximalisatie (individuele baten én maatschappelijke voordelen)
- ontwikkelingen in het sportbeleid
 - aanvankelijk investering in sportinfrastructuur en subsidiëring van federaties
 - *Strategisch Plan voor Sportend Vlaanderen (1997)* zorgt voor strategische visie op sportbeleid
 - overheid intervenueert selectief waar wenselijk
 - aandacht voor clubgeorganiseerde sport, anders- en niet-georganiseerde sport, kansengroepen, etc.

- Op basis van participatieonderzoek (langlopend, meerdere meetpunten)
 - PF/SBV-onderzoek
 - 1969-1979-1989-1999-2009
 - schoolgaande jongeren en hun ouders
 - Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement, K.U.Leuven
 - SCV-surveys
 - 2001-2002-2003-2004-2005-2006-2007-2008-2009
 - 18- tot en met 85-jarigen
 - Studiedienst van de Vlaamse Regering (SVR)

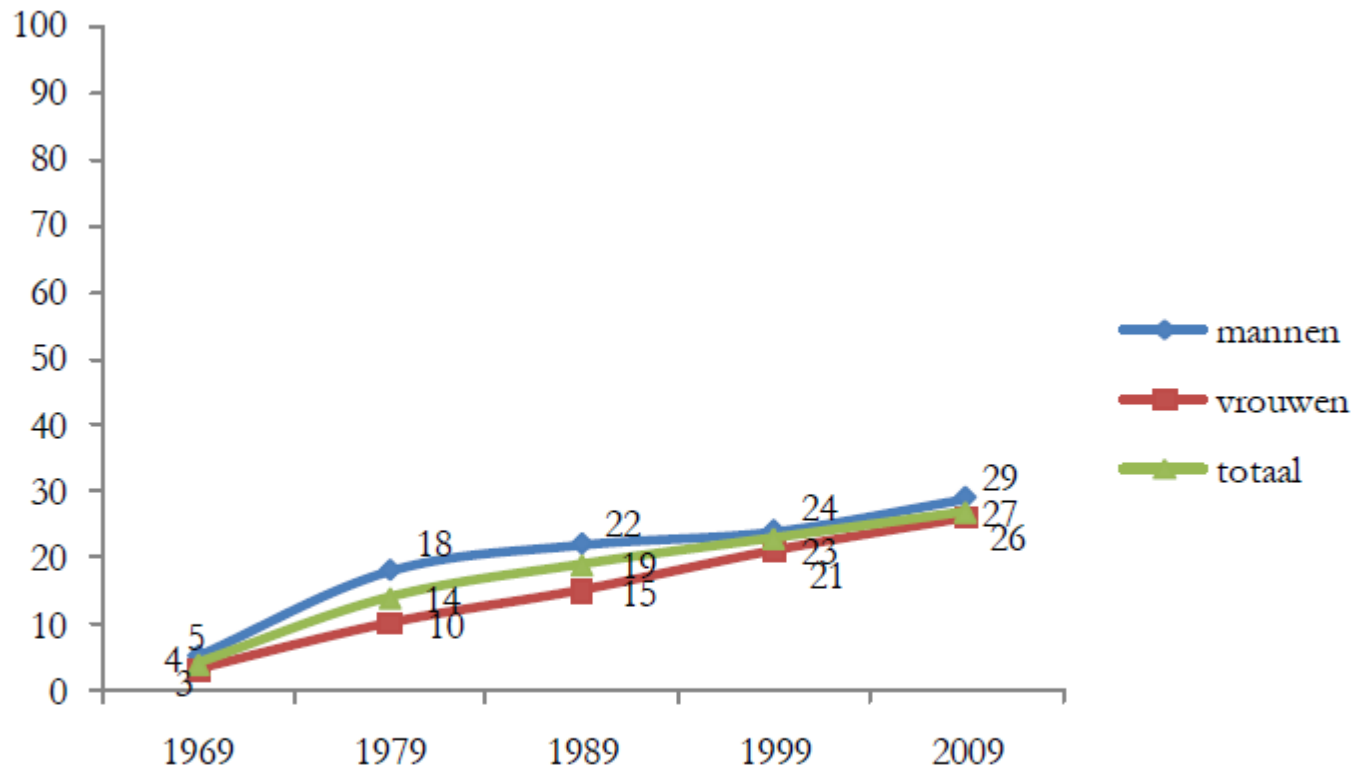
Tijdstrends

Evolutie van het actieve sportcontact in Vlaanderen bij volwassenen op basis van PF/SBV-onderzoek, 1969-2009

Tijdstrends

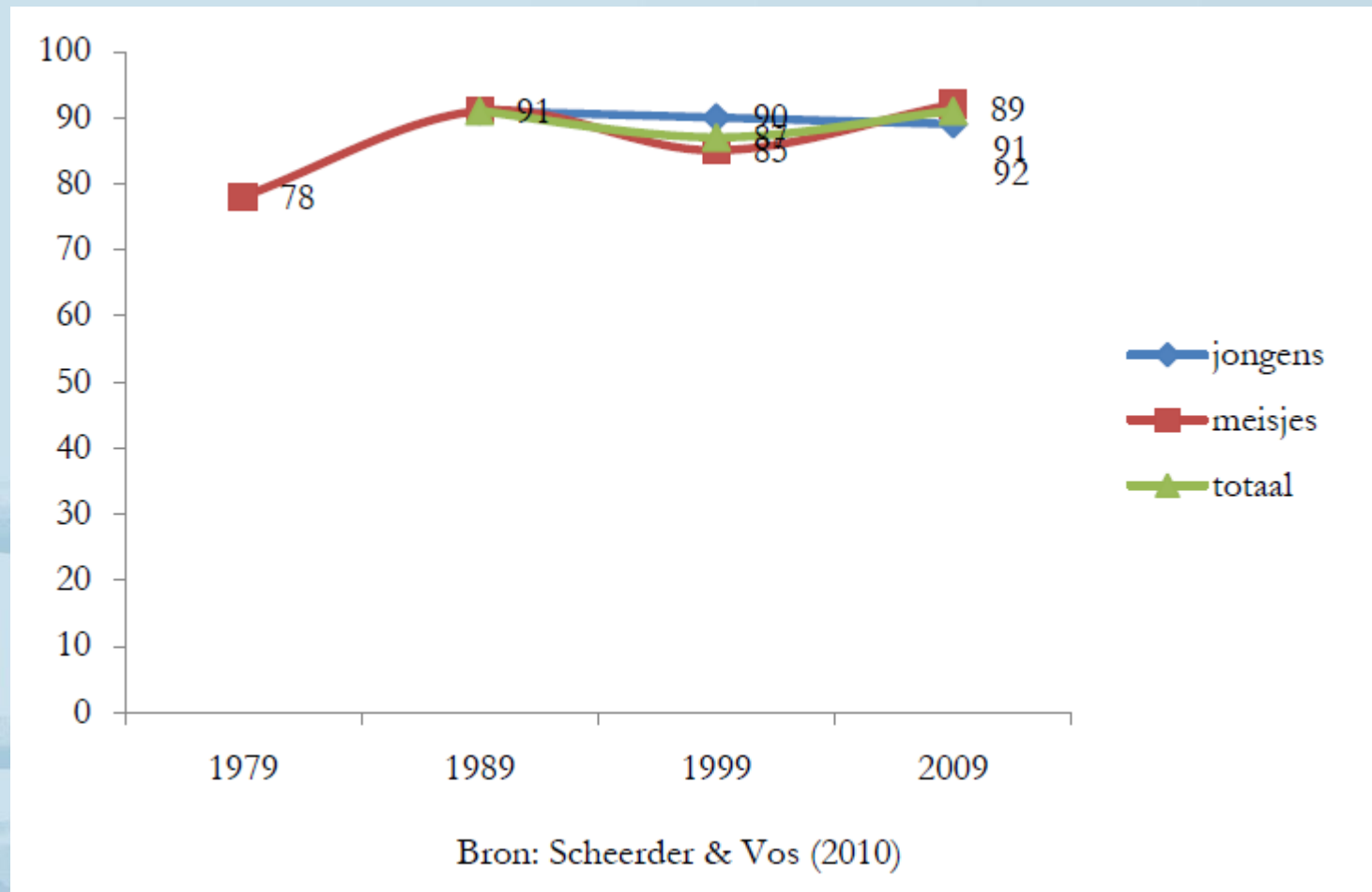
Evolutie van de sportdeelname in clubverband in Vlaanderen bij volwassenen op basis van PF/SBV-onderzoek, 1969-2009

Bron: Scheerder & Vos (2010)

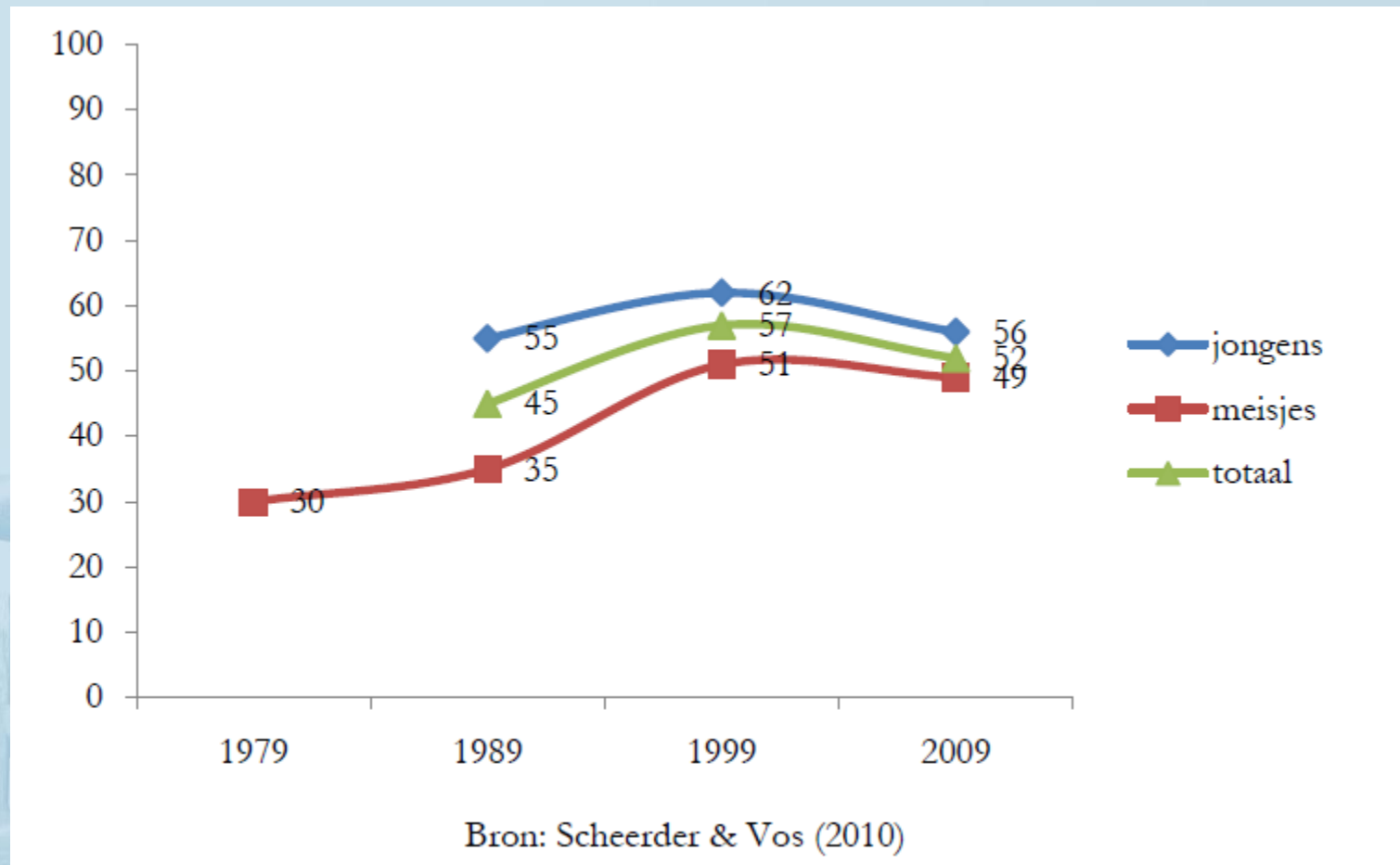
Tijdstrends

Evolutie van het actieve sportcontact in Vlaanderen bij jongeren uit het secundair onderwijs op basis van PF/SBV-onderzoek, 1979-2009

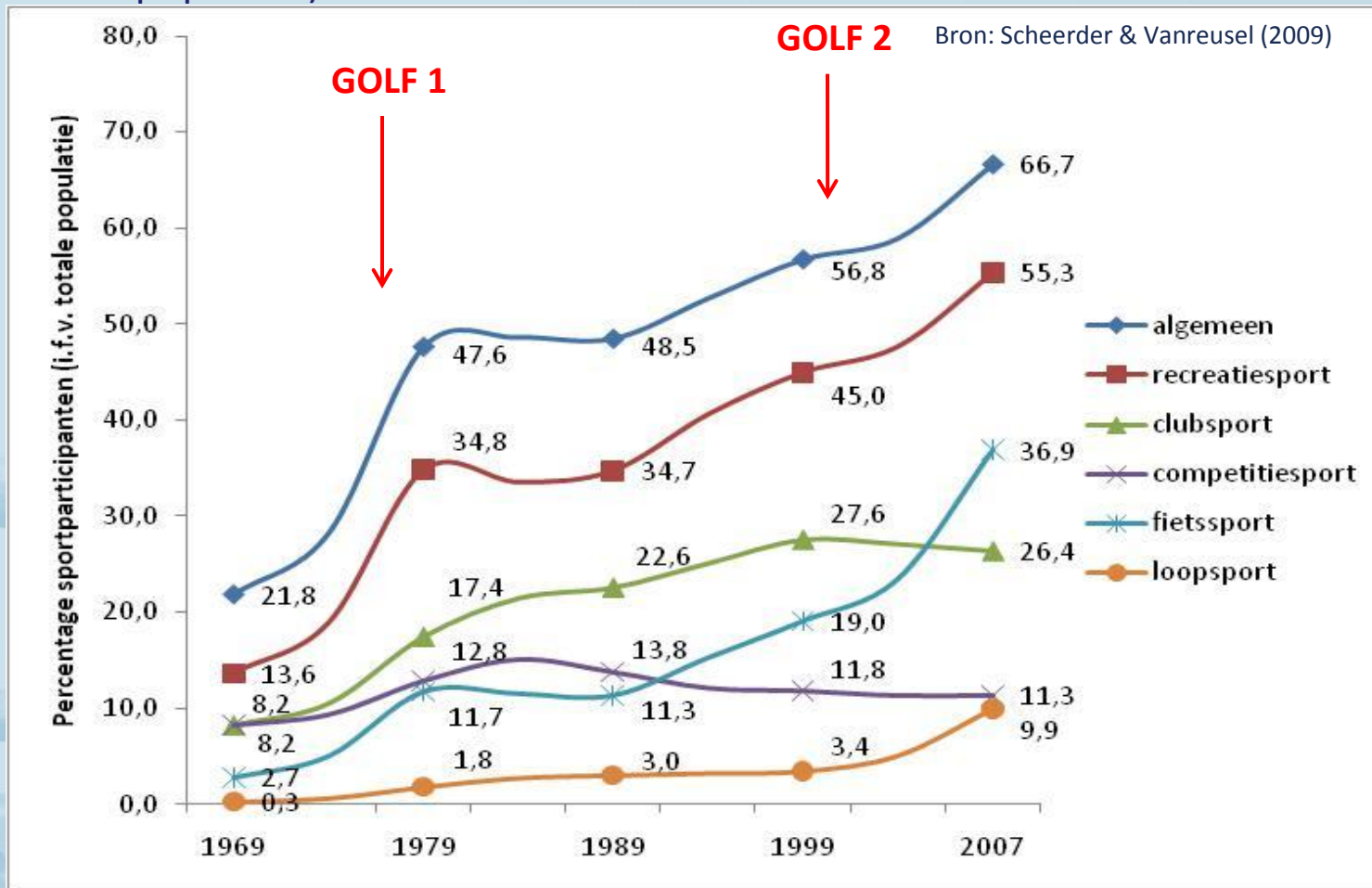
Tijdstrends

Evolutie van de sportdeelname in clubverband in Vlaanderen bij jongeren uit het secundair onderwijs op basis van PF/SBV-onderzoek, 1979-2009

Tijdstrends

Evolutie van het aantal 12-tot en met 75 jarige sporters, recreatiesporters, clubsporters, competitiesporters, fietssporters en loopsporters in Vlaanderen, 1969-2007 (percentages i.f.v. de totale populatie)

Tijdstrends

Evolutie van de frequentie van de sportbeoefening en sportbeoefening in clubverband bij 18- tot en met 85-jarigen in Vlaanderen op basis van CSV, 2001-2009 (kolom percentages i.f.v. de totale populatie)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totaal									
Geen sport	48,4	45,1	45,3	40,5	40,7	41,7	-	42,1	46,4
Max. 1x per maand	19,2	22,0	16,6	9,2	10,6	9,3	-	11,5	9,6
Meerdere keren per maand	32,4	32,9	38,1	50,3	48,7	49,0	-	46,4	44,0
Mannen									
Geen sport	41,8	40,0	40,1	35,2	35,9	40,1	-	37,8	41,1
Max. 1x per maand	20,5	22,9	17,5	10,9	11,6	8,8	-	13,4	10,4
Meerdere keren per maand	37,8	37,0	42,4	54,0	52,4	51,1	-	48,7	48,5
Vrouwen									
Geen sport	54,8	50,0	50,4	45,5	45,3	43,3	-	46,2	51,2
Max. 1x per maand	17,9	21,2	15,7	7,7	9,7	9,7	-	9,6	9,0
Meerdere keren per maand	27,3	28,9	33,9	46,6	45,1	47,0	-	44,2	39,8
Sportbeoefening in clubverband									
Totaal	18,8	19,2	18,0	20,2	19,6	21,8	20,7	21,2	16,8
Mannen	22,9	23,3	21,0	25,1	23,9	24,7	25,5	22,6	21,2
Vrouwen	14,9	15,2	14,9	15,5	15,4	19,0	16,1	20,0	12,6

**SPORTDEELNAME:
GEWIJZIGDE PERCEPTIE**

21ste eeuw

NORMATIEF GEDRAG

ALLEDAAGS GEDRAG

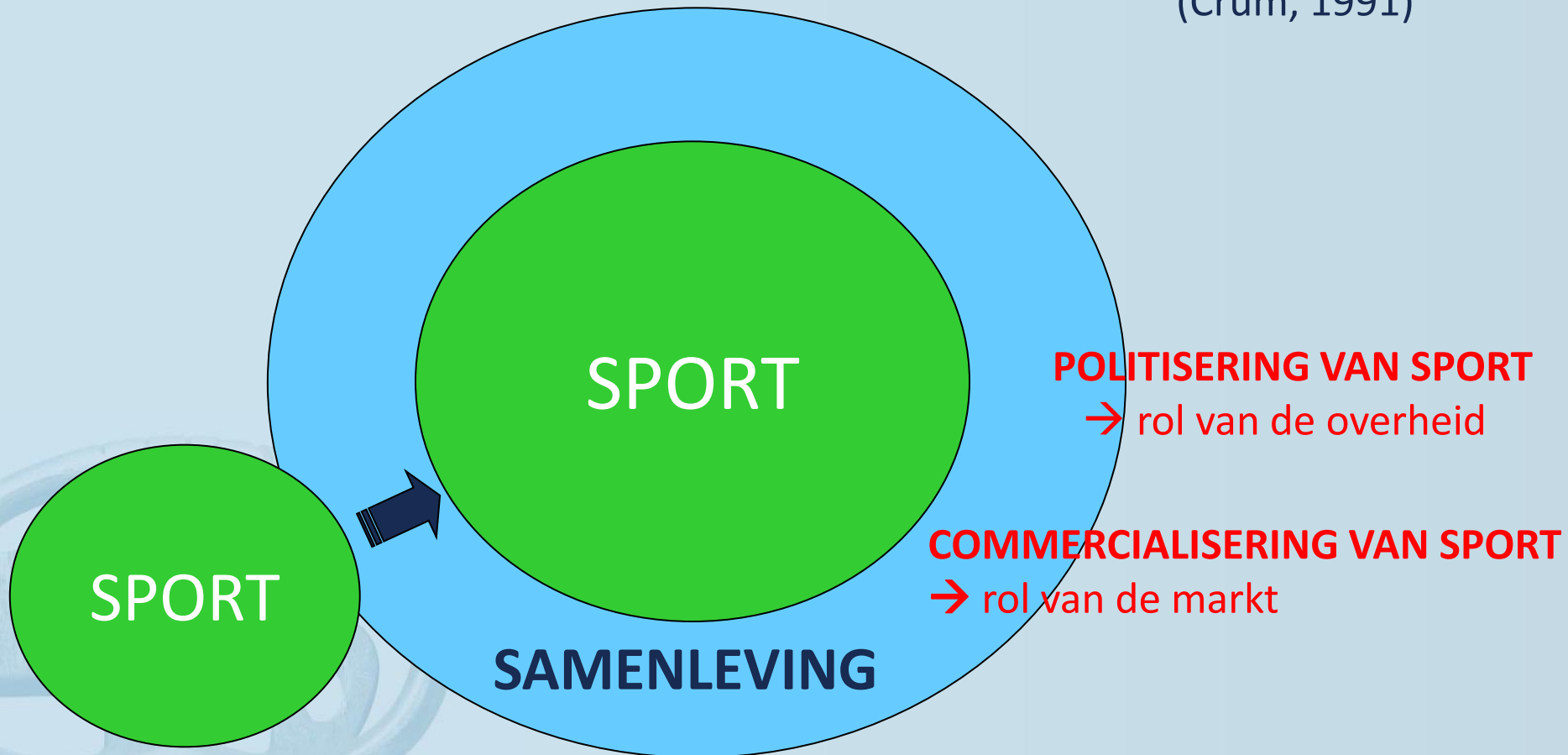
AANVAARD GEDRAG

Medio 20ste eeuw

**UITZONDERLIJK
GEDRAG**

VERSPORTING VAN DE SAMENLEVING

(Crum, 1991)

VERMAATSCHAPPELIJING VAN SPORT (Crum, 1991)

J. Scheerder, Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement, K.U.Leuven

Profiel van de (non)-participant

Geplande sportdeelname:

- de wekelijkse squashafspraak met vrienden
- clubsport
- ...
- maar ook, skiën in de Franse Alpen, ook al is dit slechts 1 week op jaarbasis

Niet-geplande sportdeelname:

- een toevallige zwembeurt op vakantie
- een fietstocht met de familie op een zonnige dag
- ...

Profiel van de (non)-participant

	% i.f.v. totale populatie	% i.f.v. sportieve populatie
Niet sporter	37,0	-
Uitsluitend niet-geplande sporter	11,2	17,8
Geplande sporter	51,8	82,2
Incidentele sporter	12,3	19,5
Frequente sporter	12,0	19,1
Zeer frequente sporter	38,7	61,4
Clubsporter	25,0	36,5

Profiel van de (non-)participant

	Niet sporter	Clubsporter	Geplande sporter
Geslacht	↑vrouw	↑Man	↑Man
Leeftijd	↑65+ / ↓14-17j	↑14-17j	↑14-17j / ↑18-34j
Gezinsstatus	↑kinderen 18+	↑ geen kinderen	↑geen kinderen
Woonplaats	↑centrum	-	-
Diploma	↑geen	↑student/ hoger onderw.	↑student/ hoger onderw.
Taakinhoud	↑inactief	↑student	↑student
SES ouders	↑laag	↑hoog	↑hoog
Inkomen	↑moeilijk rondkomen	↑makkelijk rondkomen	↑makkelijk ronkomen
Sociaal netwerk	↑klein	↑groot	↑groot
Mediavorkeur	↑populair	-	↑kritisch
Sportparticip. ouders	↑geen ouders	↑beide ouders	↑beide ouders
Sport vroeger	↑geen sport	↑clubsport	↑clubsport

Profiel van de (non-)participant

	Incidentele sporter	Frequente sporter	Zeer frequente sporter
Geslacht	-	-	↑Man
Leeftijd	↓65+	↓65+	↑14-17j
Gezinsstatus	-	-	↑geen kinderen
Woonplaats	-	-	-
Diploma	↓geen	↑student/ hoger onderw.	↑student/ hoger onderw.
Taakinhoud	↓gepensioneerd	↓inactief	↑student / bediende
SES ouders	↓laag	↑hoog	↑hoog
Inkomen	-	↓makkelijk rondkomen	↑makkelijk ronkomen
Sociaal netwerk	↑gemiddeld	↑groot	↑groot
Mediavorkeur	-	-	↓populair
Sportparticip. ouders	↓beide ouders	↓geen ouders	↑beide ouders
Sport vroeger	-	↑sportactief	↑clubsport

Profiel van de (non-)participant

Resultaten van een multinomiale logistische regressieanalyse (referentie= non-participant)

Variabele	Categorieën	Incidenteel	Frequent	Zeer frequent
Leeftijdscategorie	14-17 j.			+
	18-34 j.	+	+	+
	55-64 j.			
	65+	-	-	-
	35-54 j. (ref.)			
Geslacht	Man			+
	Vrouw (ref.)			
Taakinhoud	Niet-werkend			+
	Gepensioneerd			+
	Studie: sociaal-cultureel		+	
	Studie: economisch-technisch			
	Job: vorming/onderwijs/mensen helpen			+
	Job: management + creatief			
Diploma	Job: routinewerk (ref.)			
	Volgt nog voltijds dagonderwijs			
	Geen of lager onderwijs			-
	Lager secundair onderwijs			-
	Hoger onderwijs			
Gezinsstatus	Hoger secundair onderwijs (ref.)			
	Inwonend/alleenstaand, geen kind(eren)			
	Samenwonend, geen kind(eren)			
	Alleenstaand/samenwonend, jongste kind ≤ 7j.		-	-
	Alleenstaand/samenwonend, jongste kind > 7j. en ≤ 18j.			-
	Alleenstaand/samenwonend, jongste kind > 18j. (ref.)			

Profiel van de (non-)participant

Variabele	Categorieën	Incidenteel	Frequent	Zeer frequent
Woonplaats	Grootstedelijk centrum	-	-	-
	Ander centrum			
	<i>Niet-centrum (ref.)</i>			
SES ouders	Laag			
	Hoog			
	<i>Midden (ref.)</i>			
Sociaal netwerk	5 tot 9 mensen	+		
	10 of meer mensen	+	+	+
	<i>0 tot 4 mensen (ref.)</i>			
Inkomen	Moeilijk rondkomen			
	Makkelijk rondkomen			
	<i>Tussenin rondkomen (ref.)</i>			
Mediavorkeur	Populair	-		-
	Kritisch			
	<i>Gemiddeld (ref.)</i>			
Sportparticipatie ouders	Één van beide ouders			+
	Beide ouders			+
	<i>Geen van beide ouders (ref.)</i>			
Sport vroeger	Sport maar geen clubsport		+	+
	Clubsport		+	+
	<i>Geen sport (ref.)</i>			
n_{gewogen}	3 146			
	Nagelkerke R^2	16,8		
	Δ -2LL	505,1 ($p < .001$)		

Setting van de sportbeoefening

Sportvoorkeur bij 14- tot en met 85-jarigen in Vlaanderen anno 2009 (i.f.v. sportieve populatie)

Rang	Algemeen (n _{gewogen} =1 976)	%	Geplande sport (n _{gewogen} =1 621)	%	Niet-geplande sport (n _{gewogen} =875)	%	Gelegenheidssport (n _{gewogen} =352)	%
1	Recreatief fietsen	41,8	Recreatief fietsen	33,3	Recreatief fietsen	32,9	Recreatief fietsen	47,1
2	Recreatief wandelen	25,9	Recreatief wandelen	19,5	Recreatief wandelen	22,5	Recreatief wandelen	35,1
3	Loopsport	20,9	Loopsport	18,3	Recreatief zwemmen	20,9	Recreatief zwemmen	20,4
4	Recreatief zwemmen	20,7	Recreatief zwemmen	13,9	Loopsport	13,4	Loopsport	11,7
5	Fitness	12,6	Fitness	11,5	Fitness	7,0	Fitness	7,0
6	Voetbal	9,1	Voetbal	8,9	Skiën	4,9	Tennis	4,3
7	Tennis	7,3	Tennis	6,4	Tennis	4,6	Voetbal	4,0
8	Dans	4,9	Dans	5,4	Voetbal	4,1	Paardensport	1,9
9	Lichaamsoefeningen	4,1	Lichaamsoefeningen	4,8	Paardensport	1,9	Basketbal	1,8
10	Skiën	3,8	Paardensport	2,8	Badminton	1,9	Badminton	1,8
11	Paardensport	3,2	Badminton	2,3	Squash	1,8	Dans	1,3
12	Badminton	2,7	Skiën	2,0	Basketbal	1,5	Skiën	1,1
13	Squash	2,2	Squash	1,7	Dans	1,2	Squash	1,1
14	Mountainbike	1,8	Mountainbike	1,7	Snowboarden	1,1	Zaalvoetbal	1,0
15	Volleybal	1,6	Volleybal	1,5	Bowling	1,1	Hengelen	1,0
16	Basketbal	1,4	Spinning	1,5	Petanque	1,0	Motorsport	1,0
17	Spinning	1,4	Aerobics	1,4	Motorsport	0,9	Lichaamsoefeningen	1,0
18	Petanque	1,4	Wielrennen op de weg	1,3	Mountainbike	0,8	Zumba	0,8
19	Aerobics	1,3	Zumba	1,2	Volleybal	0,8	Onderwatersport	0,8
20	Zaalvoetbal	1,3	Petanque	1,2	Lichaamsoefeningen	0,7	Mountainbike	0,8

Setting van de sportbeoefening

Niveau van de geplande sportbeoefening bij 14- tot en met 85-jarigen in Vlaanderen anno 2009 (i.f.v. sportieve populatie)

	Gepland (eventueel ook niet-gepland) ($n_{\text{gewogen}}=1\ 627$)	Uitsluitend gepland ($n_{\text{gewogen}}=1\ 101$)	Niet uitsluitend gepland ($n_{\text{gewogen}}=526$)
Competitief	4,6	3,9	6,2
Recreatief	78,6	81,6	72,5
Competitief + recreatief	16,7	14,5	21,4

Setting van de sportbeoefening

Locatie van de geplande sportbeoefening bij 14- tot en met 85-jarigen in Vlaanderen anno 2009 (i.f.v. sportieve populatie)

	Gepland (eventueel ook niet-gepland) ($n_{\text{gewogen}}=1\ 627$)	Uitsluitend gepland ($n_{\text{gewogen}}=1\ 101$)	Niet uitsluitend gepland ($n_{\text{gewogen}}=526$)
Outdoor (in de natuur/bos/plein/park)	55,8	56,1	54,9
Straat	32,3	34,5	28,0
Sportzaal/sporthal	25,1	23,2	29,2
Zwembad	15,7	15,8	15,6
Andere openlucht sportinfrastructuur (bv. golfterrein, motorcrossparcours, visvijver, ...)	12,1	10,6	15,0
Fitnessruimte	11,9	10,5	14,5
Andere overdekte sportinfrastructuur (bv. klimmuur, indoor skipiste, manege, ...)	10,1	9,8	10,8
Thuis	7,4	8,3	5,5
School	3,7	3,5	4,0
Tuin	0,9	0,8	1,0

Setting van de sportbeoefening

Organisatorisch verband van de sportbeoefening bij 14- tot en met 85-jarigen in Vlaanderen anno 2009 (i.f.v. sportieve populatie)

	Gepland en/of niet-gepland (n _{gewogen} =1 981)	Gepland (n _{gewogen} =1 627)	Uitsluitend gepland (n _{gewogen} =1 101)	Niet-gepland (n _{gewogen} =880)	Uitsluitend niet-gepland (n _{gewogen} =354)
Geen verband	32,2	27,7	29,8	24,6	28,1
Uitsluitend geen verband	12,4*	13,3	15,5	17,3	17,7
Lichte sportgemeenschap (licht verband)	62,4	49,5	49,7	70,7	69,5
Uitsluitend lichte sportgemeenschap (licht verband)	31,2	28,5	29,4	59,8	54,9
Zwaar verband	47,3	51,7	48,4	16,7	19,4
Uitsluitend zwaar verband	18,6	30,7	28,6	10,4	9,7
Uni- en/of omnisportclub	33,5	38,3	34,8	6,7	7,1
Unisportclub	29,7	33,9	30,6	5,4	6,9
Omnisportclub	5,4	6,2	5,4	1,4	0,2
Vereniging die geen sportclub is	8,3	8,1	8,8	4,2	6,6
Fitnesscentrum	7,4	7,1	5,8	3,7	4,7
School	2,8	2,1	1,9	2,5	1,6
Bedrijf	2,4	1,9	1,6	2,0	2,1
Sportdienst	2,1	2,2	2,1	0,7	1,5
Sportkamp	0,3	0,2	0,0	0,5	0,1

Setting van de sportbeoefening

Gezelschap van de sportbeoefening bij 14- tot en met 85-jarigen in Vlaanderen anno 2009
(i.f.v. sportieve populatie)

	Gepland en/of niet-gepland (n _{gewogen} =1 981)	Gepland (n _{gewogen} =1 627)	Uitsluitend gepland (n _{gewogen} =1 101)	Niet-gepland (n _{gewogen} =880)	Uitsluitend niet-gepland (n _{gewogen} =354)
Met vrienden	52,2	50,7	47,8	42,6	39,7
Individueel	49,5	44,5	45,5	38,5	47,7
Met partner	33,0	26,4	27,2	34,1	39,1
Met clubgenoten	28,1	31,9	29,6	5,7	5,5
Met familie	27,6	20,9	21,6	30,1	31,4
Uitsluitend individueel	14,0**	15,8	17,8	18,5	18,5
Met collega's	6,0	5,1	4,2	4,5	4,3

Setting van de sportbeoefening

Combinatie van sportcontexten m.b.t. de sportbeoefening bij 14- tot en met 85-jarigen in Vlaanderen anno 2009 (i.f.v. sportieve populatie)

	Lichte sportgemeenschap ($n_{\text{gewogen}}=1237$)	Individueel ($n_{\text{gewogen}}=980$)	Sportclub ($n_{\text{gewogen}}=663$)	Vereniging die geen sportclub is ($n_{\text{gewogen}}=164$)	Commerciële sportvoorziening ($n_{\text{gewogen}}=146$)	Sportdienst ($n_{\text{gewogen}}=42$)	Bedrijf ($n_{\text{gewogen}}=47$)
Lichte sportgemeenschap		55,1***	48,4***	42,1***	45,9***	92,7***	91,5**
Individueel	43,7***		40,6***	32,3***	58,2*	42,9	52,2
Sportclub	26,0***	27,4***		15,9***	22,6**	21,4	28,3
Vereniging die geen sportclub is	5,6***	5,4***	3,9***		4,1	21,4**	6,4
Commerciële sportvoorziening	5,4***	8,7*	5,0**	3,7		/	8,7
Sportdienst	3,1***	1,8	1,4	5,5**	/		/
Bedrijf	3,5***	2,4	2,0	1,8	2,7	/	

* = $p < .05$, ** = $p < .01$, *** = $p < .001$

Setting van de sportbeoefening

Resultaten van binaire logistische regressieanalyses

	Sportclub	Commerciële sportcontext (i.e. fitnesscentrum)	Lichte sportgemeenschap	Individueel	Uitsluitend individueel
Intercept	-	-	+		-
Leeftijdscategorie					
14-17 j.				-	
18-34 j.					
55-64 j.		-			
65+		-		-	
35-54 j. (ref.)					
Geslacht					
Man	+	-		+	
Vrouw (ref.)					
Taakhoud					
Niet-werkend					
Gepensioneerd					
Studie: sociaal-cultureel					
Studie: economisch-technisch					
Job: vorming/onderwijs/mensen helpen	-				
Job: management + creatief					
Job: routinewerk (ref.)					
Diploma					
Volgt nog voltijds dagonderwijs					
Geen of lager onderwijs					
Lager secundair onderwijs					
Hoger onderwijs					
Hoger secundair onderwijs (ref.)					
Gezinsstatus					
Inwonend/alleenstaand, geen kind(eren)					
Samenwonend, geen kind(eren)					
Alleenst/samenw, jongste kind \leq 7j.		-	-		
Alleenst/samenw, jongste kind $>$ 7j. en \leq 18j.					
Alleenst/samenw, jongste kind $>$ 18j. (ref.)					
Woonplaats					
Grootstedelijk centrum				+	+
Ander centrum					
Niet-centrum (ref.)					

Setting van de sportbeoefening

Resultaten van binaire logistische regressieanalyses

	Sportclub	Commerciële sportcontext (i.e. fitnesscentrum)	Lichte sportgemeenschap	Individueel	Uitsluitend individueel
SES ouders					
Laag					
Hoog					
Midden (ref.)					
Sociaal netwerk					
5 tot 9 mensen	+				-
10 of meer mensen	+			-	-
0 tot 4 mensen (ref.)					
Inkomen					
Moeilijk rondkomen	-			+	+
Makkelijk rondkomen					
Tussenin rondkomen (ref.)					
Mediavorkeur					
Populair				-	
Kritisch	-		+		
Gemiddeld (ref.)					
Sportparticipatie ouders					
Één van beide ouders					
Beide ouders	+				
Geen van beide ouders (ref.)					
Sport vroeger					
Sport maar geen clubsport		-			
Clubsport	+				-
Geen sport (ref.)					
Frequentie van sportbeoefening					
Frequent	+		-	-	-
Zeer frequent	+		-	+	
Incidenteel (ref.)					
n _{gewogen}	1 950	1 950	1 955	1 954	1 954
Nagelkerke R ²	0,258	0,137	0,051	0,100	0,105
Δ-2LL	2 002,09 (p < .001)	878,58 (p < .001)	2 431,03 (p < .001)	2 474,12 (p < .001)	1 433,96 (p < .001)

- Diversificatie & pluriformisering van het aanbod / begripsverruiming
- Toegenomen sportdeelname vnl door niet- en andersgeorganiseerde sport
- Toegenomen populariteit van recreatiesport
- Toename van de frequentie van de sportdeelname
- Sportdeelname anno 2009 is nog steeds sociaal gelaagd
 - (meer) gedifferentieerde beleidsbenadering dringt zich op
- Clubsport is uitgelezen plaats voor regelmatige en frequente sportbeoefening
- Maar duidelijk groei van andere sportcontexten zoals lichte sportgemeenschap